

Dyktanda dla klasy 6: wersja nauczyciela

Osiem tekstów na osiem tygodni, zgodnych z zasadami pisowni Rady Języka Polskiego obowiązującymi od 1 stycznia 2026 r. Tydzień 8 to dyktando sprawdzające ze wszystkich zasad. Przeczytaj cały tekst, dyktuj fragmentami, przeczytaj ponownie i daj czas na sprawdzenie. Poproś o uzasadnienie zapisu.

Tydzień 1. Pierwszy dzień w szóstej klasie

Cel: ó wymienne na o i e, ó w zakończeniu -ówka, u w przyrostku -unek i u niewymienne.

Słowa: ósmej, łódki, ogródka, drożdżówki, przyjaciół, szóstą, podarunek, wujka.

Pierwszego września spotkaliśmy się przed szkołą. Dzwonek zadzwonił punktualnie o ósmej. Opowiadałem kolegom o wakacjach u wujka nad jeziorem. Codziennie rano łowiliśmy ryby z łódki, a wieczorem piekliśmy w ogródka kiełbaski. Babcia piekła drożdżówki z jagodami, a na pożegnanie dała mi podarunek dla przyjaciół: słoik leśnego miodu. Teraz zaczynamy szóstą klasę i czeka nas wiele nowych wyzwań.

Ćwiczenie: Podaj wyraz pokrewny albo regułę: ósmy, łódka, ogródek, drożdżówka, przyjaciół, szósty, podarunek, wujek.

Odpowiedzi: ósmy (osiem), łódka (łodzie), ogródek (ogrody), przyjaciół (przyjaciele), szósty (sześć): ó wymienia się na o lub e; drożdżówka: zakończenie -ówka; podarunek: przyrostek -unek piszemy przez u; wujek: u niewymienne, ten wyraz trzeba zapamiętać.

Powtórka: Ułóż pięć zdań o wakacjach z wyrazami z ó wymiennym. Obok każdego wyrazu zapisz wyraz, który uzasadnia pisownię.

Tydzień 2. Burza na jeziorze

Cel: rz wymienne na r, rz po spółgłoskach, zakończenie -arz, ż wymienne na g i s, ż niewymienne. **Słowa:** żaglówka, żeglarz, grzmot, brzeg, jeziorze, wyższe, przywiązać, dróżka.

W sierpniu wypłynęliśmy żaglówką na jezioro. Sterował nasz instruktor, doświadczony żeglarz. Nagle niebo pociemniało i usłyszeliśmy grzmot. Instruktor szybko zwinął żagiel i skierował łódź do brzegu. Na jeziorze rosły coraz wyższe fale, ale nikt nie krzyczał. Na pomoście czekał rybak w nieprzemakalnym płaszczu i pomógł nam przywiązać łódź. Gdy deszcz ustał, wróciliśmy dróżką do obozu.

Ćwiczenie: Uzasadnij pisownię: jeziorze, żeglarz, grzmot, brzeg, przywiązać, wyższe, dróżka, żagiel.

Odpowiedzi: jeziorze (jezioro): rz wymienia się na r; żeglarz: zakończenie -arz; grzmot, brzeg, krzyczał, przywiązać, nieprzemakalny: rz po spółgłoskach g, b, k, p; wyższe (wysoki): ż wymienia się na s; dróżka (droga): ż wymienia się na g, a ó na o; żagiel, żaglówka: ż niewymienne, te wyrazy trzeba zapamiętać.

Powtórka: Wypisz z tekstu wszystkie wyrazy z rz i ż. Podziel je na cztery grupy: rz wymienne, rz po spółgłosce, ż wymienne i ż niewymienne.

Tydzień 3. Wieczór w górskiej chacie

Cel: ch wymienne na sz, ch na końcu wyrazu i po s, zakończenie -ach, h wymienne na g i ż, h niewymienne. **Słowa:** chata, herbata, dach, cicho, słuchać, druh, wahać się, schronisko.

Podczas wycieczki w góry zatrzymaliśmy się w starej chacie. Gospodarz, wesoły góral, częstował nas herbatą z miodem i opowiadał o dawnych zwyczajach. Pod dachem suszyły się zioła, a w kącie stał kredens z malowanymi talerzami. Wieczorem w chacie było ciepło i cicho. Słuchaliśmy, jak wiatr hula w kominie. Druh Marek wahał się chwilę, a potem zagrał na harmonijce. Nikt nie chciał wracać do schroniska.

Ćwiczenie: Przyporządkuj wyrazy do reguł: dach, cicho, słuchać, zwyczajach, schronisko, druh, wahać się, herbata.

Odpowiedzi: dach: ch na końcu wyrazu; cicho (ciszej), słuchać (posłuszny): ch wymienia się na sz; zwyczajach: zakończenie -ach w miejscowniku liczby mnogiej; schronisko: ch po s; druh (drużyna): h wymienia się na ż, a wyraz jest wyjątkiem od zasady ch na końcu wyrazu; wahać się (waga): h wymienia się na g; chata, chwila, chcieć, herbata, hulać, harmonijka: ch i h niewymienne, te wyrazy trzeba zapamiętać.

Powtórka: Wypisz trzy wyrazy z h niewymiennym i trzy z ch niewymiennym. Ułóż z nimi krótki opis górskiej wycieczki.

Tydzień 4. Bieg na orientację

Cel: nie z czasownikami, rzeczownikami, przymiotnikami (także w stopniu wyższym) i przysłówkami utworzonymi od przymiotników. **Słowa:** niełatwa, niedaleko, nie wiedzieliśmy, niegorsza, nie można, niespodzianka, niepozorny.

W sobotę wzięliśmy udział w biegu na orientację. Trasa była niełatwa, a pierwszy punkt kontrolny ukryto niedaleko starego dębu. Nie wiedzieliśmy, którą ścieżką iść dalej. Ola uznała, że droga przez las będzie niegorsza od drogi przez łąkę, i miała rację. Nie można było korzystać z telefonu, więc liczyliśmy kroki. Na mecie czekała nas niespodzianka: nasz niepozorny zespół zajął drugie miejsce.

Ćwiczenie: Razem czy osobno? (nie)łatwa, (nie)daleko, (nie)wiedzieliśmy, (nie)gorsza, (nie)można, (nie)pozorny, (nie)prawda.

Odpowiedzi: niełatwa, niepozorny (przymiotniki: łącznie); niegorsza (przymiotnik w stopniu wyższym: od 1 stycznia 2026 r. także łącznie); niedaleko (wyraz utworzony od przymiotnika daleki, tu w funkcji przyimka: łącznie); niespodzianka, nieprawda (rzeczowniki: łącznie); nie wiedzieliśmy (czasownik: osobno); nie można (wyraz o znaczeniu czasownikowym: osobno).

Powtórka: Ułóż cztery zdania o zawodach sportowych: z nie i czasownikiem, z nie i rzeczownikiem, z nie i przymiotnikiem w stopniu wyższym oraz z nie i przysłówkiem.

Tydzień 5. Szkolny kiermasz

Cel: nie z imiesłowami, zaimkami, liczebnikami i wyrażeniami przyimkowymi oraz nie w przeciwstawieniu. **Słowa:** nie wszyscy, nieposkładane, niepomalowane, nie czekając, nie trzy, nie gorące, ale ciepłe, nie dla siebie.

Godzinę przed kiermaszem nie wszyscy mieli gotowe stoiska. Na ławkach leżały nieposkładane serwetki i niepomalowane pudełka. Kuba, nie czekając na pomoc, zaczął układać ozdoby. Do sprzedaży ciasta zgłosiły się nie trzy, ale aż cztery osoby. Kakao w kubkach było nie gorące, ale ciepłe, więc młodsze dzieci piły je od razu. Pieniądze zbieraliśmy nie dla siebie, tylko dla schroniska dla zwierząt.

Ćwiczenie: Razem czy osobno? (nie)wszyscy, (nie)poskładane, (nie)pomalowane, (nie)czekając, (nie)trzy, (nie)gorące, ale ciepłe, (nie)dla siebie.

Odpowiedzi: nieposkładane, niepomalowane (imiesłowy przymiotnikowe: łącznie, bez względu na znaczenie, według zasad z 2026 roku); nie czekając (imiesłów przysłówkowy: osobno); nie wszyscy (zaimek: osobno); nie trzy (liczebnik: osobno); nie gorące, ale ciepłe (nie łączy zaprzeczenie z przeciwstawieniem: osobno); nie dla siebie (wyrażenie przyimkowe: osobno).

Powtórka: Napisz ogłoszenie o kiermaszu. Użyj nie z imiesłowem przymiotnikowym, nie z imiesłowem przysłówkowym i jednego przeciwstawienia z nie.

Tydzień 6. Wycieczka do Warszawy

Cel: wielka i mała litera: mieszkańcy miast i regionów, nazwy dzielnic i obiektów, wyraz ulica, święta, miesiące i przymiotniki od nazw. **Słowa:** Warszawianka, Stare Miasto, Plac Zamkowy, Kolumna Zygmunta, ulica Krakowskie Przedmieście, Święto Narodowe Trzeciego Maja.

Drugiego maja pojechaliśmy na wycieczkę do Warszawy. Przewodniczka, rodowita Warszawianka, oprowadziła nas po Starym Mieście. Na Placu Zamkowym obejrzelśmy Kolumnę Zygmunta, a potem przeszliśmy ulicą Krakowskie Przedmieście. W Łazienkach Królewskich spotkaliśmy grupę Ślązaków z Gliwic. Następnego dnia obchodzono Święto Narodowe Trzeciego Maja, dlatego na warszawskich tramwajach powiewały biało-czerwone flagi.

Ćwiczenie: Wielka czy mała litera? (m/M)aj, (w/W)arszawianka, (s/S)tare (m/M)iasto, (p/P)lac (z/Z)amkowy, (u/U)lica (k/K)rakowskie (p/P)rzedmieście, (ś/Ś)lązak, (ś/Ś)więto (n/N)arodowe (t/T)rzeciego (m/M)aja, (w/W)arszawski tramwaj.

Odpowiedzi: maj (nazwa miesiąca: mała litera); Warszawianka (od 1 stycznia 2026 r. nazwy mieszkańców miast piszemy wielką literą, tak jak nazwy mieszkańców regionów: Ślązak); Stare Miasto (nazwa części miasta: wielka litera); Plac Zamkowy, Kolumna Zygmunta, Łazienki Królewskie (nazwy obiektów: wszystkie wyrazy wielką literą, także wyraz plac); ulica Krakowskie Przedmieście (wyraz ulica nadal małą literą); Święto Narodowe Trzeciego Maja (nazwa święta: wielka litera); warszawski tramwaj, biało-czerwone flagi (przymiotniki: mała litera).

Powtórka: Napisz pięć zdań o swojej miejscowości. Użyj nazwy jej mieszkańców, nazwy ulicy, nazwy placu lub parku oraz nazwy święta.

Tydzień 7. Referaty o podróżach

Cel: zakończenia -ji, -ii i -i w dopełniaczu, celowniku i miejscowniku rzeczowników na -ja i -ia. **Słowa:** geografii, Szwecji, Brazylii, Mai, Danii, historii, Azji, pracowni, Gdyni.

Na lekcji geografii każdy przygotował krótki referat o wybranym kraju. Maja opowiadała o Szwecji, a Bartek o Brazylii i jej lasach deszczowych. Referat Mai bardzo się podobał. Ja mówiłem o Danii, bo latem byłem tam z rodzicami. Pani dodała kilka ciekawostek z historii Azji. Po lekcjach poszliśmy do szkolnej pracowni, żeby wydrukować mapy. Najładniejszą mapę Gdyni narysowała Ola.

Ćwiczenie: Uzupełnij końcówki i podaj formę podstawową: o Szwec__, z geograf__, o Brazyl__, referat Ma__, o Dan__, z histor__, Az__, do pracown__, mapa Gdyn__.

Odpowiedzi: Szwecji, Azji (Szwecja, Azja: po c i z piszemy -ji); Mai (Maja: po samogłosce piszemy -i); geografii, Brazylii, historii (wyrazy obce zakończone na -fia, -lia, -ria: piszemy -ii); Danii (Dania, wymowa [ńja]: piszemy -ii); pracowni, Gdyni (pracownia, Gdynia, wymowa [ńa]: piszemy -i).

Powtórka: Zapisz w dopełniaczu nazwy pięciu państw Europy zakończone na -ja lub -ia i uzasadnij końcówkę każdej z nich.

Tydzień 8. Ostatni tydzień szóstej klasy

Cel: dyktando sprawdzające ze wszystkich zasad z tygodni 1–7 oraz pisownia gdyby i części -byśmy. **Słowa:** Gdańszczanin, Żuraw, Motława, upał, chłodny, schronisko, gdybyśmy, dłużej, niezapomniana.

W ostatnim tygodniu czerwca nasza klasa pojechała do Gdańska.

Przewodnik, rodowity Gdańszczanin, poprowadził nas Długim Targiem do Żurawia nad Motławą. Nad morzem nie było upału, wiał chłodny wiatr, więc chętnie piliśmy gorącą herbatę. Wieczorem w schronisku Hubert opowiadał o historii miasta. Nikt nie chciał iść spać. Gdybyśmy mogli, zostalibyśmy o tydzień dłużej. Ta niezapomniana wycieczka była najlepszym zakończeniem szóstej klasy.

Ćwiczenie po dyktandzie (podaj uczniom wyrazy): Przy każdym wyrazie zapisz numer tygodnia, z którego pochodzi reguła: Gdańszczanin, morzem, upału, chłodny, schronisku, historii, nie chciał, dłużej, niezapomniana, szóstej.

Odpowiedzi: Gdańszczanin (tydzień 6: mieszkaniec miasta, wielka litera); morzem (tydzień 2: morski, rz wymienia się na r); upału (tydzień 1: u niewymienne); chłodny, schronisku (tydzień 3: ch niewymienne i ch po s); historii (tydzień 7: -ii po r w wyrazie obcym); nie chciał (tydzień 4: nie z czasownikiem osobno); dłużej (tydzień 2: długo, ż wymienia się na g); niezapomniana (tydzień 5: nie z imiesłowem przymiotnikowym łącznie; słowniki podają też przymiotnik niezapomniany); szóstej (tydzień 1: sześć, ó wymienia się na e). Gdybyśmy (wyraz gdyby z końcówką -śmy) i zostalibyśmy (częstka -byśmy z osobową formą czasownika): łącznie.

Powtórka: Wybierz z dyktanda pięć wyrazów, przy których się wahałeś lub wahałaś. Do każdego zapisz regułę i dwa nowe przykłady.

Sprawdzian ortograficzny: klucz odpowiedzi

Wybierz poprawny zapis albo uzupełnij lukę. Za każde zadanie przyznaj 1 punkt. Progi ocen ustal według zasad oceniania w Twojej szkole.

1. Ten plecak jest [niecięższy / nie cięższy] od mojego.
2. [Nie wiedząc / Niewiedząc], co zrobić, zadzwoniłem do mamy.
3. Na stole stały [nie umyte / nieumyte] kubki.
4. [Nie każdy / Niekażdy] lubi dyktanda.
5. Pies sąsiadów był [nie duży / nieduży], ale ogromny.
6. Mój wujek jest rodowitym [krakowianinem / Krakowianinem].
7. W listopadzie urządzamy w klasie [Andrzejki / andrzejki].
8. Spotkamy się przy [pomniku Mikołaja Kopernika / Pomniku Mikołaja Kopernika].
9. Wakacje spędziliśmy w Hiszpan__ i we Franc__.
10. Kot schował się pod k__ewem.
11. Weszliśmy na wieżę po stromych s__odach.
12. Na st__ół podano gorącą zupę.

Odpowiedzi

Zadanie	Odpowiedź	Uzasadnienie
1	niecięższy	nie z przymiotnikiem w stopniu wyższym: łącznie (od 2026 r.)
2	Nie wiedząc	nie z imiesłowem przysłówkowym: osobno
3	nieumyte	nie z imiesłowem przymiotnikowym: łącznie
4	Nie każdy	nie z zaimkiem: osobno
5	nie duży	zaprzeczenie i przeciwstawienie: osobno
6	Krakowianinem	mieszkaniec miasta: wielka litera (od 2026 r.)
7	andrzejki	nazwa zwyczaju: mała litera
8	Pomniku Mikołaja Kopernika	nazwa obiektu: wszystkie wyrazy wielką literą (od 2026 r.)
9	Hiszpanii, Francji	Hiszpania, wymowa [ńja]: -ii; Francja, po c: -ji
10	krzewem	rz po k
11	schodach	ch po s
12	stół	ó wymienne na o: stoły